

Ohtlikumad seened puudel

Liina Jürisoo

Juurepruunik

Phaeolus schweinitzii

- üheaastane
- pinnalähedastel juurtel või tüve allosas
- lehistel, harva mändide kändudel
- aeglane pruunmädaniku tekitaja

Jänesvaabik

Ganoderma applanatum

- Lame ning suhteliselt õhuke poolringis kübar, mis võib aastatega areneda kuni 70 cm laiuseks
- alakülg valge, hiljem helehall
- tekitab ohtlikku valgemädanikku paljudel lehtpuudel, ka nulgudel ja kuuskedel

Jänesvaabik tammel ja vahtral

Jänesvaabik harilikul pöögil

Jänesvaabik kännul

Kuuse-juurepess

Heterobasidion parviporum

- peamiselt kuusel, ka haaval ja introdutseeritud okaspuudel
- viljakeha sitke, sametise serva ja kakaopruuni ülapoolega alaküljel peened valkjad ümarad poorid

Kuuse-juurepess nulul

Kuuse-juurepess nulul

Külmaseen

Armillaria sp.

- Võimeline nakatama kõiki ning igas vanuses puittaimi.
- Meie metsapuude üks ohtlikumaid juuremädaniku tekitajaid.
- Viljakehad üheaastased, hilissuvest külmadeni.
- Levib eoste, pinnase ja rismorfide kaudu.
- Tüve alaosas ja juurtes valgemädanik.
- Okaspuudel okaste kolletumine, juurdekasvu vähenemine, vaigujooks.
- Lehtpuudel hõreneb lehestik ja võrasse ilmuvad kuivanud oksad.

Külmaseen

Armillaria sp.

Külmaseen

Armillaria sp.

Lamesüsik

Kretzschmaria deusta

- Tuntud tänaväärsete pöögi- ja pärnapuude mädanikutekitajana, meil leitud sagedamini pärnal, vahtral ja jalakal
- Viljakehad aastaringselt puutüvede juurekaelal
- Nakatab elusaid puid, tungides puusse juurte kaudu.
- Kaugele arenenud mädanikuga puu võib ootamatult murduda.
- Mädanik areneb tüve sisemuses, välised, elusad puidukihid on terved ja transpordivad endiselt toitaineid.

Lamesüsik

Kretzschmaria deusta

<http://www.eol.org/pages/150836>

<http://www.flickr.com/photos/31727756@N05/3123436180/>

Haavataelik

Phellinus tremulae

- südmemädaniku tekitaja
- haabadel ja paplitel
- asustab elusaid puid

Jalakapässik

Inonotus ulmicola

- moodustavad õhukesed viljakehad suvel puukoore alla ja suruvad selle siis tüve küljest lahti
- toodab eoseid suurel hulgal, mis sidrunkollanr pulber
- tekitab lülipuidus valgemädaniku, mis levib nii üles-, alla- kui ka väljapoole, muutes puidu kõigepealt rabedaks ja lõpuks pehmeks

Jalakapässik

Inonotus ulmicola

Must pässik

Inonotus obliquus

- viljatut mügarlikku moodustist nimetatakse kasekäs
- lisaks kasele ka lepal, pöögil, harilikul tammel jt lehtpuudel
- põhjustab valgemädanikku

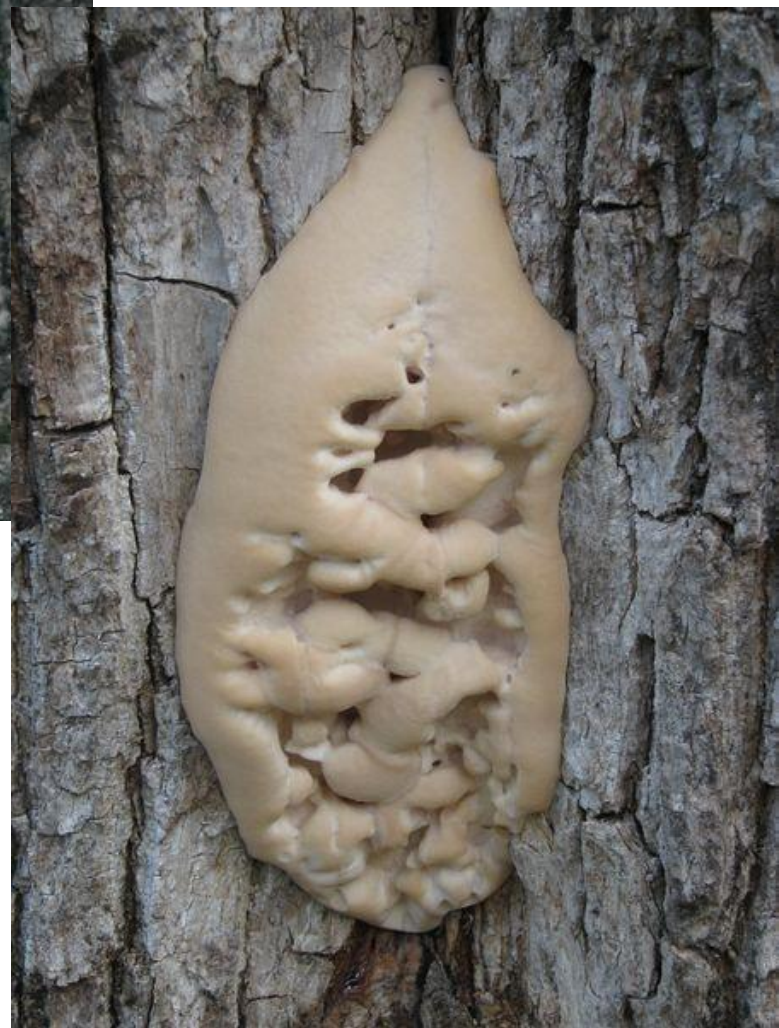

Põhjanarmik

Climacodon septentrionalis

- haruldane
- Ilmub vahtra, hobukastani või teistegi lehtpuude tüvele juulis või augustis

Soomustorik

Polyporus squamosus

- kasvab elusatel tüvedel, samuti kändudel ja surnud puudel
- vahtratel, saartel ja jalakatel, harvem teistel
- aastatega areneb tüve südamikus mädanik, mis võib ulatuda mitme meetri kõrgusele.

Tammekakk

Daedalea quercina

- tammepuitu lagundav seen
- hallikaspruuni jalata viljakeha
- eoslavakandja koosneb labürintjalt kulgevatest liistakutest

Vääveltorik

Laetiporus sulphureus

Vääveltorik

- tammedel või remmelgatel, haabadel tunduvalt harvemini
- tekitab aeglaselt arenevat südamemädanikku
- pruunmädanik

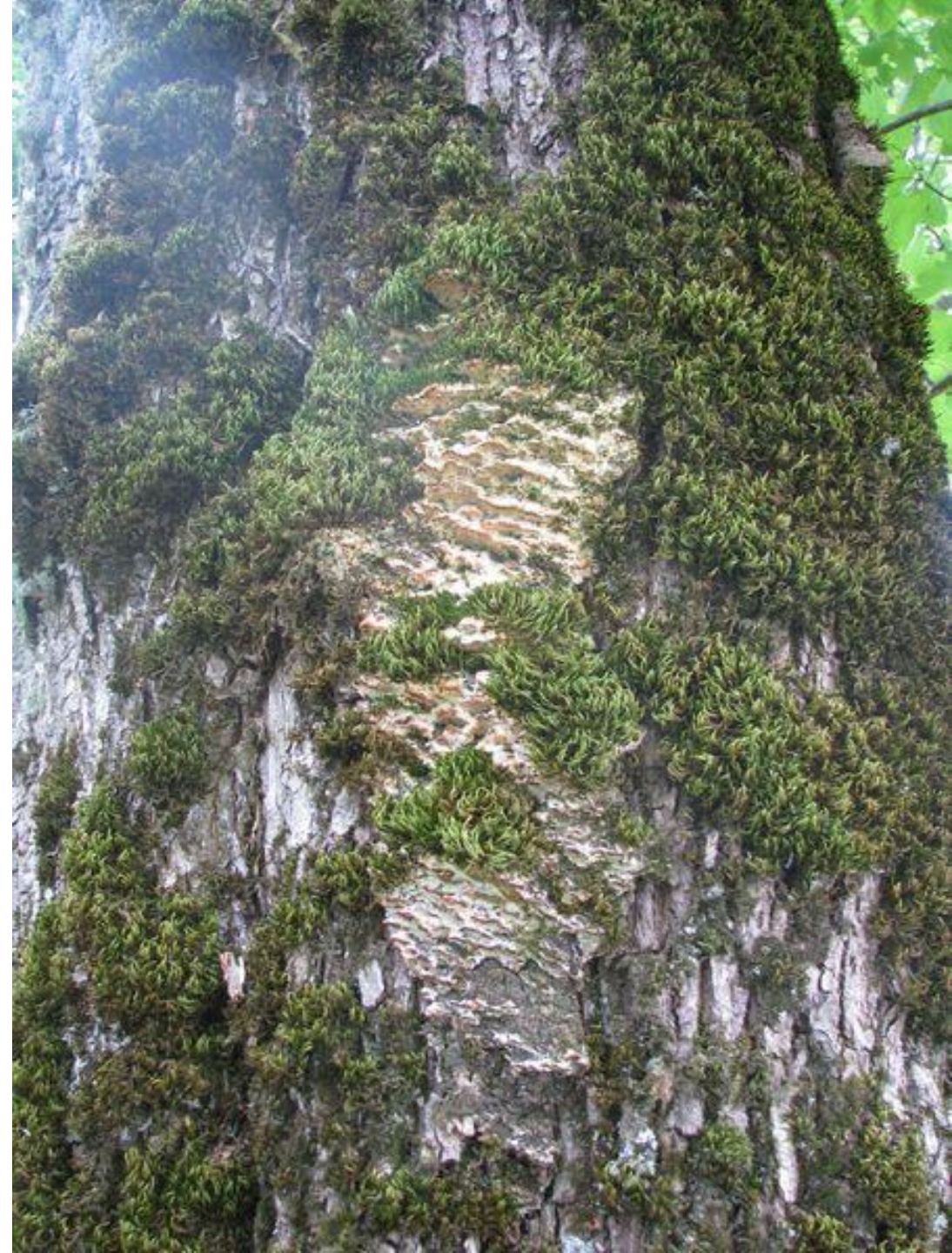

Vahtratarjak

Oxyporus populinus

- põhjustab eelkõige vanadel puudel harude murdumist

TULETAEEL

Fomes fomentarius

- kabja kuju
- surnud puidul

Punane komuseen

Nectria cinnabarina

<http://www.uoguelph.ca/~gbarron/MISC2003/nectriac.htm>

Pärna-võrsesurm

*Thyrostroma
compactum*

- algab punga kahjustustest, kus haigestunud pungast väljub terve hulk haigeid oksi, mis näevad välja nagu «nõialuuad» ja mis hiljem kuivavad, võrsetel on näha pruune-musti laiike.

Saaresurm

Hymenoscyphus fraxineus

- viljakehad asuvad tavaliselt eelmise aasta leherootsudel

Kasekäsnn

Piptoporus betulinus

- kasekäsnnak

Männitaelik

Phellinus pini

- toitub ja paljuneb harilikult männipuudel
- põhjustab südamemädanikku

Bakternõre

Phytophthora

Tamme-äkksurm

Phytophthora ramorum

- patogeenne seen, mis tekitab taimedel haigust – tamme-äkksurma
- Haigusest nõrgestatud taimed on vastuvõtlikud ka teistele nakkustele ja putukkahjuritele, millele järgneb taimede hukkumine.

Kännuress

Fomitopsis pinicola

Punavöötaud

tekitaja *Mycosphaerella pini*

- okaspuude (männid)okkaid kahjustav seenhaigus
- Nakatunud okastele tekivad algul kollased, siis helepruunid laigud ja ristvöödid, mis muutuvad hiljem punaseks.
- Seejärel muutuvad okaste tipud punakaspruuniks. Okaste alused jäävad rohelisteks.
- Kõige paremini on okastel sümptomid nähtavad juunis – juulis, seejärel võivad nakatunud okkad pudeneda ning puud omandavad tüüpilise „lõvilaka“ välimuse – oksa tippu jääb ainult sama aasta okaste tutt, ülejäänud okkad on pudenenud.
- Selline okaste pudenemine jätkub aasta-aastalt ning nõrgestab puid, vähendades puidu teket ja võib lõpuks põhjustada puu surma.

Punavöötaud

tekitaja *Mycosphaerella pini*

Pruunvöötaud

- Mycosphaerella
dearnessii
(*Lecanosticta acicola*)

Männi-koorepõletik

Cronartium ribicola

Valge mänd

- vastuvõtlikumad Põhja-Ameerika viieokkalised männid
- Haiguse kulgu on võimalik pidurdada, kui eemaldada nakatunud oks või lõigata tüvel välja esimesed nakatunud kolded koos koorega.

Vaheperemeestaim sõstar

Diplodia sapinea

- ohtlik haigusetekitaja:

- männid
- seedrid
- nulud
- lehised
- elupuud
- kadakad
- kuused
- ebatsuugad

Kadakate seenhaigused

Jalakasurm

tekitaja *Ophiostoma novo-ulmi*

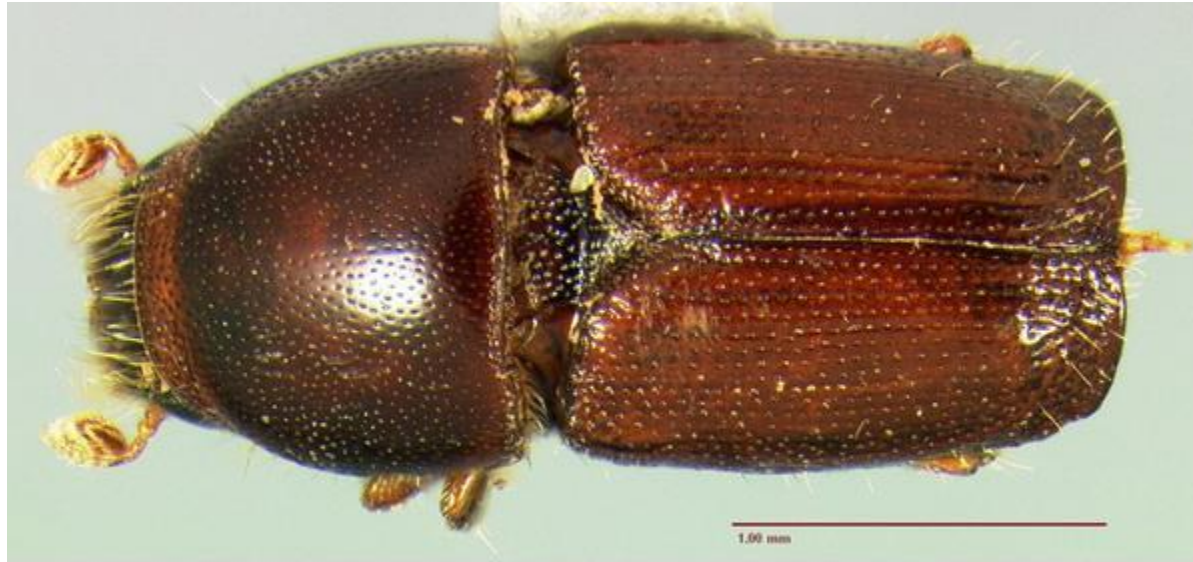

The smaller European elm bark beetle top view.

Photo by Mike Ferro

